

โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มมูลค่า

๑. หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์ข้าวในปัจจุบัน พบว่า ราคาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้นสวนทางกับราคาจำหน่ายผลผลิตข้าวเปลือกที่ค่อนข้างต่ำ ส่งผลกระทบต่อชาวนาที่ปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่อยู่ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ทำนาโดยอาศัยน้ำฝน ซึ่งจะปลูกข้าวได้เพียงปีละ ๑ รอบ หากปีใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล หรือฝนทิ้งช่วง ยิ่งส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ทำให้รายได้จากการเพาะปลูกข้าวน้อยลง เกิดปัญหาความเป็นอยู่และความมั่นคง

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหนองหงษ์ อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี เป็นกลุ่มที่ประกอบไปด้วยสมาชิกเกษตรกรจาก ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองหงษ์ ตำบลหนองตำลึง และตำบลมาโป่ง ที่รวมตัวเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ร่วมกันผลิตและใช้ทรัพยากรการผลิตที่หาได้ในท้องถิ่นในการทำงาน มีหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และที่เกี่ยวข้อง มาร่วมบูรณาการพัฒนากิจการดำเนินงานอยู่เสมอ จึงได้เห็นโอกาสในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยตนเอง จึงได้ร่วมกันพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาการปลูกข้าวจากเดิมที่ผลผลิตทั้งหมดต้องส่งเข้าโรงสี เป็นการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีเพื่อจำหน่ายให้เกษตรกรและชาวนาทั่วไปในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง โดยการสนับสนุนองค์ความรู้และปัจจัยการผลิตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดชลบุรี สถานีพัฒนาที่ดินชลบุรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีในชุมชน เกษตรกรมีความรู้ กลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถนำไปต่อยอดการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้จากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ชาวนาทั่วไปได้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่หาได้ในท้องถิ่นในราคาเหมาะสม ชุมชนเกิดความมั่นคงและยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์ อำเภอพานทอง ได้รับความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพของตนเองและกลุ่ม

๒.๒ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรข้าวของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์

๓. เป้าหมายการดำเนินงานโครงการ

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์ จำนวน ๕๗ ราย

๔. พื้นที่ดำเนินการ

ตำบลหนองหงษ์ ตำบลมาโป่ง และตำบลหนองตำลึง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

๕. กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มมูลค่า ประกอบด้วย ๑ กิจกรรมหลัก ดังนี้

๕.๑ พัฒนาเกษตรกร ดังนี้

๕.๑.๑ ฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีให้กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหนองหงษ์ จำนวน ๕๗ ราย ดำเนินการ ดังนี้

๑) สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี และคณะกรรมการแปลงใหญ่ข้าวฯ ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตพืชข้าวในพื้นที่ เพื่อกำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติให้กับเกษตรกร ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๒) สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี ร่วมกัน จัดกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ให้กับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ จำนวน ๕๗ ราย ซึ่งกำหนดให้จัดกระบวนการเรียนรู้ (การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี) จำนวน ๑ ครั้ง ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร (ศพก.) หลัก หรือ ศูนย์เครือข่าย หรือ สถานที่ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้

ทั้งนี้ การจัดกระบวนการเรียนรู้สามารถบูรณาการโครงการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกรมส่งเสริมการเกษตร เข้ามาสนับสนุนการดำเนินการได้ ตลอดจนการเชื่อมโยงการถ่ายทอดความรู้/เทคโนโลยี/นวัตกรรมการเกษตร จากศูนย์ AIC (Agritech and Innovation Center) มาถ่ายทอดสู่เกษตรกรตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

งบประมาณ : เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ๑ ค่าใช้จ่ายในการการถ่ายทอดความรู้ เช่น ค่าอาหาร ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ค่าวัสดุอุปกรณ์ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ และฝึกปฏิบัติ ค่าวิทยากร ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม

๕.๑.๒ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อให้เกษตรกรทดลองปลูก ต่อยอดและขยายพันธุ์ เป็นปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ๑ ชั้นพันธุ์ขยายจำนวน ๑๑,๔๐๐ กิโลกรัม (เกษตรกร จำนวน ๕๗ รายๆ ละไม่เกิน ๑๐ ไร่ๆ ละ ๒๐ กิโลกรัม)

๕.๑.๓ ศึกษาดูงานกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๕๗ ราย ดำเนินการ ดังนี้

๑) สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี และคณะกรรมการแปลงใหญ่ข้าวฯ ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ และสถานที่เพื่อการศึกษาดูงาน

๒) สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี นำเกษตรกร จำนวน ๕๗ ราย ศึกษาดูงาน จำนวน ๑ ครั้ง เพื่อศึกษากระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ณ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี หรือ ประเด็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (BCG Economy Model) หรือประเด็นเนื้อหาวิชาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่อบรม ตามมติของคณะกรรมการแปลงใหญ่ฯ ที่ร่วมกันพิจารณาถึงความเหมาะสม

๕.๑.๔ ติดตามและให้คำแนะนำเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

๖. ระยะเวลาการดำเนินงาน

เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๗ - เดือนกันยายน ๒๕๖๘

๗. แผนปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มมูลค่า

กิจกรรม/ขั้นตอน	หน่วยงาน รับผิดชอบ	ปริมาณ งาน	หน่วย วัด	แผนปฏิบัติงาน												งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบงาน
				ปี ๒๕๖๗						ปี ๒๕๖๘							
				ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.		
๑. พัฒนาเกษตรกร																	
๑.๑ ฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีให้กับเกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์	จังหวัด/ อำเภอ	๑/๕๗	ครั้ง/ราย							↔						๙,๑๒๐	สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง
๑.๒ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อให้เกษตรกรทดลอง ปลูก ต่อยอดและขยายพันธุ์	จังหวัด/ อำเภอ	๑๑,๔๐๐ /๕๗๐	กิโลกรัม/ ไร่							↔						๒๑๖,๖๐๐	สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี
๑.๓ ศึกษาดูงานกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ณ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี	จังหวัด/ อำเภอ	๑/๕๗	ครั้ง/ราย									↔				๘,๕๘๐	สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี
๑.๔ ติดตามและให้คำแนะนำเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ ข้าวพันธุ์ดี	จังหวัด/ อำเภอ	๓/๕๗	ครั้ง/ราย									←	→			๓,๖๐๐	สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี
รวม												๒๓๗,๙๐๐					

๘. เป้าหมายการปฏิบัติงานและการเบิกจ่ายงบประมาณ โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มมูลค่า

กิจกรรม	หน่วย วัด	แผน/ผล	ปริมาณงาน										งบประมาณ												
			ไตรมาส ๑			ไตรมาส ๒			ไตรมาส ๓			ไตร มาส ๔	รวม	ไตรมาส ๑			ไตรมาส ๒			ไตรมาส ๓			ไตรมาส ๔	รวม	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		
๑. พัฒนาเกษตรกร																									
๑.๑ ฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีให้กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์	ครั้ง/ราย	๑/๕๗	-	-	-	-	-	๕๗					-	๕๗	-	-	-	-	-	๙,๑๒๐	-		-	-	๙,๑๒๐
๑.๒ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อให้เกษตรกรทดลองปลูกต่อยอดและขยายพันธุ์	กิโลกรัม/ ไร่	๑๑,๔๐๐ /๕๗๐							๕๗๐											๒๑๖,๖๐๐					๒๑๖,๖๐๐
๑.๓ ศึกษาดูงานกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ณ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี	ครั้ง/ราย	๑/๕๗	-	-	-						๕๗	-	๕๗	-	-	-	-	-	-			๘,๕๘๐	-	๘,๕๘๐	
๑.๔ ติดตามและให้คำแนะนำเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	ครั้ง/ราย	๓/๕๗								๕๗	๕๗	๕๗								๑,๒๐๐	๑,๒๐๐	๑,๒๐๐	๑,๒๐๐	๓,๖๐๐	
รวม																			๙,๑๒๐	๒๑๖,๖๐๐	๑,๒๐๐	๙,๗๘๐	๑,๒๐๐	๒๓๗,๙๐๐	

/๙. งบประมาณ...

๙. งบประมาณดำเนินการ

กิจกรรม พัฒนาเกษตรกร (งบประมาณ ๒๓๗,๙๐๐ บาท)

กิจกรรมหลักที่ ๑ ฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีให้กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหนองหงษ์ จำนวน ๑ ครั้ง ณ ศพก. หรือ ศูนย์เครือข่าย งบประมาณ ๙,๑๒๐ บาท รายละเอียดดังนี้

- ค่าอาหารกลางวัน ๑ มื้อๆ ละ ๙๐ บาท จำนวน ๕๗ ราย เป็นเงิน ๕,๑๓๐ บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๒ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท จำนวน ๕๗ ราย เป็นเงิน ๒,๘๕๐ บาท
- ค่าวัสดุในการจัดกระบวนการเรียนรู้ฯ จำนวน ๕๗ ราย
รายละเอียด ๑ ครั้งๆ ละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๑,๑๔๐ บาท
- ค่าใช้จ่ายในการติดตามงานโครงการระดับอำเภอ เป็นเงิน ๑,๘๐๐ บาท

กิจกรรมหลักที่ ๒ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อให้เกษตรกรทดลองปลูก ต่อยอดและขยายพันธุ์ งบประมาณ ๒๑๖,๖๐๐ บาท

- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๕๗ ราย
รายละเอียดไม่เกิน ๑๐ ไร่ ๆ ละ ๒๐ กิโลกรัม รวมเป็น ๑๑,๔๐๐ กิโลกรัม
กิโลกรัมละ ๑๙ บาท (รวมค่าขนส่ง) เป็นเงิน ๒๑๖,๖๐๐ บาท

กิจกรรมหลักที่ ๓

ศึกษาดูงานกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี งบประมาณ ๘,๕๕๐ บาท

- ค่าอาหารกลางวัน ๑ มื้อ ๆ ละ ๙๐ บาท จำนวน ๕๗ ราย เป็นเงิน ๕,๑๓๐ บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๒ มื้อ ๆ ละ ๒๕ บาท จำนวน ๕๗ ราย เป็นเงิน ๒,๘๕๐ บาท
- ค่าตอบแทนวิทยากร (ศึกษาดูงาน) (จำนวน ๓ ชั่วโมง ๆ ละ ๒๐๐ บาท) เป็นเงิน ๖๐๐ บาท
- ค่าใช้จ่ายในการติดตามงานโครงการระดับอำเภอ เป็นเงิน ๑,๘๐๐ บาท

กิจกรรมหลักที่ ๔ ติดตามและให้คำแนะนำเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี งบประมาณ ๓,๖๐๐ บาท

- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นเงิน ๒,๖๔๐ บาท
- ค่าเบี้ยเลี้ยง จำนวน ๔ คน ๆ ละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๙๖๐ บาท

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์ อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ได้รับความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อเพิ่มมูลค่าข้าว สามารถจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ให้แก่เกษตรกรในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง พร้อมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ในพื้นที่ทุกอำเภอ รวมทั้งเกิดการบูรณาการการทำงานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรและพัฒนากิจการเกษตรให้ดีขึ้น อีกทั้งเกษตรกร องค์กรเกษตรกร สามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อปรับเปลี่ยนระบบการผลิตสินค้าเกษตร ส่งผลให้มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้

๑๑. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

๑๑.๑ ผลผลิต (output)

๑) เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์ จำนวน ๕๗ ราย มีความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

๒) เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์ มีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไว้ใช้ในการเพาะปลูก รวมทั้งจำหน่ายให้เกษตรกรในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง

/๓). เกษตรกร...

๓) เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์สามารถเพิ่มผลผลิตข้าว เฉลี่ย ๗๐๐ กิโลกรัมต่อไร่

๑๑.๒ ผลลัพธ์ (outcome)

๑) เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าให้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ตนเองผลิตได้ สร้างรายได้ เกิดความมั่นคงทางอาชีพ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๒) เกษตรกร องค์กรเกษตรกร สามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อปรับเปลี่ยนระบบการผลิตสินค้าเกษตร ส่งผลให้มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้

๓) เกษตรกรและชุมชนใกล้เคียงสามารถเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีได้ง่ายขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ เป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพที่สามารถเป็นสินค้าเกษตรมูลค่าสูง

๔) ช่วยลดต้นทุนในการผลิตข้าว

๑๑.๓ ตัวชี้วัด

๑) เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์ จำนวน ๕๗ ราย ได้รับความรู้กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีประสิทธิภาพ

๒) เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองหงษ์สามารถเพิ่มผลผลิตข้าว เฉลี่ย ๗๐๐ กิโลกรัมต่อไร่

๑๒. การติดตามและประเมินผล

๑๒.๑ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอพานทองและศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการฯ

๑๒.๒ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอพานทองดำเนินการประเมินผลการฝึกอบรม สรุปผลโครงการ หลังสิ้นสุดการฝึกอบรม

๑๓. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง/ สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี